

ETH DIARI

Numerò 67
Diuendres 26 de març 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

SOLANA QUALIFIQUE D' "EXIT" ES PRUMÈRS BOMBARDAMENTS CONTRA IOGOSLÀVIA

Era OTAN hè eth dusau atac deth dia en Belgrad

"Siguec un exit". Atau resumic eth secretari generau dera OTAN, Javier Solana, es prumèrs bombardaments hèti delàger pes fòrces dera Aliança contra objectius militars

sèrbis. Solana expliquèc que toti es avions aliats tornèren sans e estauvis tàs sues bases e que son "decididi a arténher es sòns objectius: detier era violéncia e arturar ua màger catastròfa umanitària" en Kosòvo. Peth sòn costat, eth comandant des tropes aliades en Euròpa, eth generau Wesley Clark, manifestèc qu'era operacion emprinciada delànet ei

era prumèra que lance era OTAN "en responsa a ua tragèdia umanitària". Eth cap militar responsable dera operacion aliada indiquèc que çò que se propòse era Aliança ei redusir era capacitat des Fòrces Armades iogoslaves entà amiar accions de repression contra es albanesi-kosovars. Dera madeisha opinion qu'eth secretari generau, eth cap militar tanben soslinhèc qu'es blancs seleccionadi son exclusivament militars e an coma objectiu er amendriment des "capacitats der exercit iogoslau".

Eth dusau atac deth dia

Apuprètz tàs 13.25 ores, sies caçabombardèrs F-16, toti arma-di, gessien dera base d'Aviano (en nòrd d'Itàlia). Mieja ora dempús que i auie eth segon atac deth dia en caplòc iogoslau. Per un aute costat, un avion F-15 dera OTAN, que participaue ena mission de bombardaments, realisèc un aterratge d'emergéncia en aeropòrt de Sarajevo, segontes eth portavotz dera Fòrça d'Estabilisacion dera OTAN (SFOR), David Scanlon. Eth prumèr bombardament deth dia siguec tàs 9.40. Ues longues colones de hum s'enautien dera zòna a on se tròbe er aeropòrt militar de Batajnica e es

NAUA ONADA D'ATACS DERA OTAN EN IOGOSLÀVIA, ETH QUATAU VIATGE

Ager pera tarde avions dera OTAN tornèren a atacar objectius militars e industrials en Iogoslàvia. Autant era secretària nòrd-americana d'estat com eth prumèr ministre italian deishèren veir que serien disposadi a dialogar dempús d'ua prumèra fasa d'atacs. Aguest atac se some as tres qu'era OTAN ven de realisar d'ençà que comencèc era batèsta. Mentretant, era tension s'a estienut tara Republica de Macedònia, a on milèrs de manifestanti cremèren era ambaishada des Estats Units. En Macedònia i a plaçades tropes dera OTAN coma observadores internacionaus.

zònes industrials de Pancevo, a pròp de Belgrad. Es aliadi ja an avertit que i aurà plan mèns atacs e mèns intensi. Atau ac avertic eth secretari generau dera Aliança, er espanhòu Javier Solana: "Era OTAN ei disposada a seguir es bombardaments encara quauqui dies se Milosevic non accèpte es acords de Rambolhet".

(Contunhe darrèr)

EDITORIAU

Començam a auer donades reuas sus quin sector dera societat aranesa mos lieg, quines son es preferéncias e quins son es problèms lingüistics, comerciaus e politics que se dan ath torn d'aguest nau e petit fenomèn sociologic qu'ei aguest diari. Mès entà deuant que publicaram es resultadi des nòstes investigacions; ara sonque volem apuntar eth perfil de legedor/a qu'auem, e qu'ei eth següent: **hemna, ath torn des quaranta ans e ligada de bèra manèra a quauqua administracion publica; ei culta e tamb certificacions d'estudis mejans, desconeish en prohonditat er aranés mès ten eth diari entà familiarisà-se tamb era lengua; li hè guitèra lièger qüestions de politica nacionau, estatau o internacionau en aranés mès ac hè per disciplina entà aprèner era lengua; gaudís tamb es editoriaus e blagaderes e se non les tròbe pense qu'ath nòste diari li manque quauquarren; ei ua legedora de talant moderat mès que s'identifique tamb fòrça causes de denúncia deth diari perque tostemp les a pensat e jamès auie gosat díder.**

Delà d'açò sabem que periodisticament parlant toti accèpten era nòsta independéncia politica mès se mos ve nacionalistes aranesi, per tant enquarradi politicament, çò que non ei pas vertat. Se mos ve incorruptibles, mès pensen que quauquarrés mos mane per dessus e mos a hèt amendrir eth 'gas' dera critica. Se personalise plan sus qui escriu era opinion editoriau deth diari e tà nosati açò ei negatiu. I a un sector que se planh dera duresa de quauques critiques, mès ahigen e reconeishen que qui aué en

RADIOGRAFIA DETH LEGEDOR/A D'ETH DIARI

dia en Aran non ges en ua "Blagadera" ei que non compde ena nòsta comunitat.

Comerciaument parlant que còste trobar soscriptors; i a ua 'epidèmia' d'aganiment generau e plan pògui an entenut eth besonh de hè-se soscriptors per un periòde mès cuert deth previst inicialment, perque non cren ena persisténcia dera edicion deth diari e an pòur de pèrder es sòs invertidi.

I a politics pèrvèrs qu'an trebutat era subscripcion deth diari quan es foncionaris qu'an jos eth sòn comandament an sajat de gestionar soscripcions institucionaus. Encara i a ajuntaments que non s'an hèt soscriptors. Eth Naut Aran ei 'zòna liure' d'ETH DIARI: arrés non lo ven e arrés non lo crompe. Es 'germans immobiliaris' an manibrat com arrés mès, coincidint ena sua rècta finau entà empochar-se es darrèri guanhs abantes de retirà-se.

Ena faïçon comerciau se produïssen tres fenomèns curiosi o, dilhèu, lamentables: i a personas que se guarden eth diari ena botiga -çò qu'ei facil perque sonque a ua huelha- e s'eth contiengut non les shaute non lo compren, mès se les interèsse lo liegen dempès laguens dera libreria e dempús non lo crompen. Er aute fenomèn son es personas que s'estimen hè-ne fotocòpies en lòc de crompà-lo o que se sàpia que lo crompen. E, fin finau, es que diden en public, enes librerias, e en privat que ne lo crompen ne jamès non lo cromparien perque qui l'edite ei un impresentable, e ara seguida hèn militància d'aranèsisme. Coma donada sociologica e patriotica cau dider que non i a cap d'institucion o associacion estacada ara len-

gua o cultura aranesa que sigue soscriptora deth diari.

Politicament parlant qu'ei er aspècte mès complicat, perque eth diari vò salvar era sua independéncia editoriau e fomentar eth pluralisme. Sindicatura tostemp a guardat ETH DIARI com un enemic shordaire, e s'a estimat mès hèr sectarisme e competéncia desleiau qu'ajudà-mos. Ei mès facil parlar e entené-se tamb eth president Pujol que tamb eth sindic Barrera; tamb es parlamentaris catalans que non tamb eth parlamentari convergent José Luis Boya.

Era relacion **oficiau** tamb era Oficina de Foment e Ensenhament der Aranés a estat negatiua e pèrvèrsa. Oficiaument, atau com arremassen es informes dera Oficina, ETH DIARI non a agut cap de relacion tamb aguesta -çò qu'ei rigorosament faus. Eth coordinador dera Oficina tostemp s'a preocupat mès de çò que didiem o non didiem dera sua hemna, que pas de com dar supòrt tara premsa aranesa. Entre eth Conselh e era Generalitat que mos an provocat romadís de cap, sense esclarí-mos ce qui a es competéncias sus premsa e, vediblement, non an pas agradat es nòstes allegacions tàs pressupòsti de 1999, coma tanpòc non an agradat, o non agradaràn, es nòstes denúncias ath Collègi de periodistes, ath sindic de greuges e era demana d'ajuda as grops politics deth Conselh Generau e as grops parlamentaris deth Parlament de Catalonha. En resumit, er actuau Govern deth Conselh Generau prime era premsa provinciau e era premsa de Barcelona en lòc dera premsa escrita aranesa. Qu'ei paradoxau açò e insolit, e qu'es sòn

correligionaris catalans non entenen. E, sus-tot, çò que non s'entèn ei era sua manca de dialòg.

Era oposicion politica que ja a estat ua auta istòria: s'a alegrat dera nòsta existéncia e sustot perque per prumèr còp pòden publicar liurament e sense auer de pagar! Es excepcions vien der actuau baile de Vielha, shordat perque tostemp lo presentam com un prejubilat, çò que non ei pas cèrt deth tot, com que tanpòc auem parlat de cap des sòn problèms e des sues desaparicions deth país. Quan, editoriaument parlant, a estat de besonh, auem tractat era oposicion d'Aran tamb tot er amor-òdi d'aqueri que luten entà preservar era independéncia. De moment plan bones intencions tamb nosati, mès qu'arrés non a sabut -o non a volgut- des dera sua parçèlla de poder locau cercar formules -que n'i a- entà fomentar era premsa aranesa. Constatam qu'arrés dera oposicion se fie de nosati, perque tostemp mos an vist com eth shivau de Tròia des convergents. (Ac ves Carlos? Açò ei demenciau!). Eth PP, vedem pes enqüèstes, ei eth mès aluenhat d'ETH DIARI; i a agut ua actitud belligeranta contra nosati e açò que jamès non auem parlat des problèms des bancs e es sòn dirigents.

Tot amassa, tamb era rèsta de donades deth mercat hè qu'ETH DIARI, a compdar d'aué, càmbe, editoriaument, eth sòn producte e contunhe afortint era sua veu -inclús en periòde electorau- pr'amor que: **o era premsa aranesa ei ua premsa comprometuda en assolidament deth país e era democràcia o ei pèth.**

Aufrim as nòsti lectors en generau e sustot as interessats damb era reflexion de tot eth referent ara societat dera informacion, ua entrevista d'Anna Solana a Francesco Alberoni, professor de sociologia e Rictor dera Libera Università di Lingue e Comunicazioni IULM de Milan. Aguesta entrevista ei publicada simultànèaments en catalan en periodic digitau *Diari de Barcelona* (WWW.diaridebarcelona.com) e en aranés per nosati. Eth curriculum e bibliografia de Francesco Alberoni ei plan estienuda, sonque cau bremsar títols coma *Innamoramento e amore*, *L'amicizia*, *L'eroticismo*, *Pubblico e Privato*, *Ti amo*, *Il primo amore* entre libes que se pòden trapar revirats ath catalan e castelhan enes editoriaus de Barcelona, Laia e Gedisa respectiuaments.

"Eth cibersèxe deth futur serà un sèxe de prostitutes"

Eth sòn darrèr libre *Coratge!* publicat en catalan e castelhan parallèaments, ei ua exortacion tà contròtlar deth nòste destin. Francesco Alberoni ei, mès, per dessús de tot, coneishut per tot eth mon pera sua teoria sus er amor e er erotisme, qu'en Internet pren un caire diferent que cau explicar...

En libe qu'acabe de presentar en Barcelona ditz que cau auer coratge entà conèisher reauments es persones... En Internet se coneish prumèr ara gent per çò que ditz que non pas pera apariéncia qu'a o ensenhe. En aguest sentit se produsís eth procès invers ad aqueth que passe ena realitat perque se coneish ara persona de laguens entà dehòra e non pas de dehòra entà laguens...

Ei vertat, mès sonque se parlam de dialòg espirituu. Quan era espiritualitat se transforme en erotisme e amor, er exterior explique mès causes. Internet ei un mejan que facilite era intimitat e elimine totes es defenses que toti utilizam enes escambis verbaus quotidians. Aguest contacte damb era intimitat der aute ei eth progrès mès important qu'a arthenut aguest nau miei.

Jo rebi fòrça mails e cartes de corrèu postau tanben. Era diferéncia damb Internet ei qu'era auta persona demore ua responsa que per carta non ei jamès segur d'obtir. Era relacion que s'establís ei plan immediata e açò tanben hè que sigue mès facil mantier un dialòg perque te pòs cohesar abantes de méter en practica aguestes petites defenses des quaus parlaua. De totes manères encara ei un mejan de comunicacion pòc utilizat. En Itàlia, sonque lo hè a servir es joeni e era màger part de mails que rebi vien der estrangèr... deth Canadà, entre d'auti païsi.

En *L'eroticisme* (1986) vosté didie qu'er erotisme masculin respon mès as estímuls visuaus... Tot e qu'ara existissen cameràs e programari que permeten visionar er interlocutor qu'as ar aute costat dera pantalha, ath començament, es òmes cercauen "sèxe escrit", çò qu'es americans diden "text-sex"...

Internet ei un miei meravilhós entà conèisher gent e poder véncer era vergonha. Creigui qu'er erotisme sense videocamerà, aqueth que s'exprimís a trauèrs dera paraula, a plan components sentimentals,

d'intimitat. Non ei sonque sèxe, senon qu'implique diferents sentiments. Per contra, damb era videocamerà, era paraula desapareish perque ja ac ves tot e non as de besonh crear arren. E quan es cameràs e eth programari besonhosi siguen ara arthenhuda de toti, aguest erotisme visuau aumentarà. Sonque cau auer en compde qu'es grani consumidors de pornografia son es òmes...

Mès es hemnes cada viatge son mès en Hilat. En EEUU ja representen un 52% des internautes e es hemnes non son tan visuaus, segontes ditz vosté tanben en *L'eroticisme*...

A mesura qu'augmentigue aguest erotisme visuau, er òme anarà hènt cada còp mès causes peth sòn compde. Se produsirà un distanciament entre es dus sèxes. Quan consumís pornografia, er òme non a de besonh ara hemna. Eth telefon ei un mejan qu'a estat utilizat sistematicament pes prostitutes entà aufrir sèxe erotic. En Internet passarà çò de madeish. Era television italiana a aumens 10 canals a on s'anòncien hemnes que conviden as espectadors entà que les truquiguen. Quan se difoniguen es videocameràs, passarà çò madeish en Internet.

Ja n'i a ara... voi dider de prostitutes que dejà trabalhen per Internet...

D'acòrd, mès en un percentage plan petit perque toti non disposam dera tecnologia besonhosa entà accedir as sòns servicis. Eth cibersèxe deth futur, mès, serà un sèxe de prostitutes. Ar òme que vò masturbà-se tant li hè auer dauant ua prostituta coma ua princessa perque sonque ei sèxe a trauèrs d'ua pantalha. Çò important enta eth ei poder cambiar de hemna e açò ei plan de bon hèr a trauèrs d'Internet. Eth vertader erotisme, mès, ei personau, ei hèt de proximitat fisica e des risques que compòrte aguesta proximitat.

Te pòs enamorar per Internet?

En Internet pòt començar er interès entar aute, mès es persones tostamps volen trapà-se. E parli des relacions afectiues perque enes relacions puraments erotiques era vision der aute substituís tot çò de demès. Dera madeisha sòrta qu'eth telefon

substituís era relacion damb era prostituta, en Internet, era videocamerà substituís era relacion damb era persona.

Era sociologa deth Massachusetts Institute of Technology (MIT), Sherry Turkle, ditz ath libe qu'escriuec sus es relacions a trauèrs deth Hilat, *Life on the screen*, qu'eth trobament ena realitat coma ua colminacion dera relacion virtuau tostamps produsís decepcion...

Hè 150 ans qu'existissen agències matrimoniaus, a on es clients sonque an donades e era fòto que les da ua persona. Ei çò madeish.

Clar, mès en Internet es escambis se produïssen mès rapidis e mès intensi...

Non cambie arren. A mès fòrça ua relacion fisica de mieja ora qu'un an de relacion per Internet. Quan escriuem podem representar un personatge, mès per molt que t'apròpes a ua persona escriuent, se quan la ves, hès un gèst de regetar trinques tot aquerò qu'auies arthenut a trauèrs dera paraula. Es uelhs poden dider mil causes mès que tot un hilat de paraules. E la combinason dera guardada, eth ton dera veu, era sòrta de vestí-se parlen ara seguida. Er erotisme ei hèt d'aullors, de lenguatges verbaus, e era filosofia en aguest sentit non compde.

E tot açò en Internet non i ei...

Non, non i é! E quan ac afirmi non voi trèir importància ath Hilat, de cap de manèra. Internet ei un miei que permet conèisher gent plan interessanta, establir un prumèr contacte... Sonque voi dider qu'eth mon visuau ei un mon de fantasia. Era realitat, en cambi, ei atau: o ben agrades ar auta persona o ben non li agrades. E per açò pòt èster frustant pr'amor qu'un simple gest ac pòt enroïnàr tot. Era guardada ditz era vertat. Pensà-i un moment... Per qué ua prostituta non sedusís? Ac intente mès non ac arthenh! E non ac hè perque sap que fingís. Eth mon virtuau favorís ua sexualitat descarnada, per açò l'acabaràn invadiant es prostitutes. Ath delà, Internet facilite encara mès era promiscuïtat pr'amor que pòs auer relacions damb 10 persones...

Promiscuïtat? En tot èster solet dauant dera pantalha, çò qu'impère non ei mès lèu er onanisme?

Òc, ben, mès, ei un onanisme diferent. Se tracte de masturbacion damb estimulacion d'ua auta persona. E parlaua de promiscuïtat en aguest sentit de pluralitat, de la madeisha forma que te pòs crompar 10 televisors entà veir 10 escènes diferents ath madeish viatge... Internet ei en definitiua un mejan que facilite plan er erotisme, mès un erotisme diferent, fòrça propèr ara pornografia. Ei a dider, que tendís a substituir ar auta persona. Se pòt considerar coma un "new age" dera sexualitat. Se me pogui botjar per tot eth mon, perque non pogui auer relacions damb tot eth mon?

Clar, eth problèma ei que te semble qu'eth mon se hè petit, mès era distància contunhe existint. Pòs conèisher bèth un der auta punta dera Terra, pròndir era relacion e voler tocà-lo...

Ara fin es cibrelacions sonque seràn imaginatiues. Era gent non se volarà trapar. E ben, se reauments ac desiren, haràn es viatges que calgue...

Anna Solana

SOLANA QUALIFIQUE D' "EXIT" ES PRUMÈRS BOMBARDAMENTS CONTRA IOGOSLÀVIA (Contunhacion)

Detzees de heridi

Borislav Milosevic, ambaishador de Belgrad en Rússia e german gran deth president iogoslau, afirmèc qu'es atacs aèris lançadi delànet pera OTAN heren "quauques detzees de mòrti e un gran nombre de heridi entre era poblacion civiu". Es objectius principaus dera prumèra onada de bombardaments aliats èren, segontes er ambaishador, "es sistèms de defensa antiaèria de Iogoslàvia", mès que "sonque siguec esbaussada ua installacion". Segontes es autoritats iogoslaves, era aviacion aliada bombardèc uns 40 blancs militars, autan de Sèrbia com de Montenegro. Entre aguesti blancs que i auie cinc aeropòrts, cinc casèrnes e centres de comunicacion. Per ara se desconeish eth nombre de victimes.

Expulsen es periodistes

D'un aute costat, eth Govern de Sèrbia a ordenat era expulsion de toti es periodistes occidentaus des païsi que participen enes atacs aèris dera OTAN contra objectius militars sèr-

bis o les an emparat. Era mesura se justifique peth hèt que "tamb es sòns informes... an afortit es actes agressius des fòrces dera OTAN amiadi tara destrucccion dera integritat territorial de Sèrbia e de Iogoslàvia", ditz era nòta signada peth ministre sèrbi d'Informacion, Alexander Vucic.

Maitin soleienc en Belgrad

Es anoncis d'atac des sirenes paralisauen era vida en Belgrad. Es autoritats iogoslaves decretèren delànet er estat de guèrra e pendent era jornada d'ager informèren ara ciutadania des mesures e restriccions, en especiau en çò que tòque ara venda de gasolina. Eth transport public foncionaue, es magasèms qu'èren dubèrti, quauques pògues persones prenien eth sòn cafè setiades enes terrasses jos un solei de primavera. Es cares fatigades mostrauen que, totun, fòrça persones passèren bona part dera net en refugis antiaèris, cossent tamb es consignes de seguretati. Era television estatau sèrbia difonec peth maitin imatges d'edificis esbaussadi, encendiadi, dempús des atacs. Era television mostrèt imatges de bastisses en hlames en pristina, caplòc de Kosòvo, en un barri a pròp deth centre dera ciutat. D'autes imatges deishauen veir es importants maus ath

torn de Novi Sad (en nòrd), a on ua escòla deth Ministèri der Interior patie es efèctes des atacs dera OTAN. Eth Ministèri d'Educacion de Sèrbia decretèc eth tancament des escòles e universitats enquiath 2 d'abri.

Eth Conselh Atlantic dera OTAN se torne a amassar

Eth Conselh Atlantic dera OTAN comencèc tàs 11.30 ua amassada ena quau es responsables militars aliadi auien d'informar de coma se desvolopèren pendent delànet es operacions aèries contra objectius iogoslaves. Enquiath moment, cap de hònt aliada non a volgut dar detalhs des atacs, enes quaus se lancèc ua ploja de missils de crotzer des vaishèths e avions aliadi sus objectius militars iogoslaves en Sèrbia, Kosòvo e Montenegro. Ua hònt aliada senhalèc sonque qu'es atacs sigueren "plan contundents" mès sonque sus blancs de caractèr militar, des defenses aèries iogoslaves, centres de contròtle e d'auti objectius relacionadi tamb es Fòrces Armades e eth complexe militar.

Edite ETH DIARI
Família Colomines
Centre d'estudis VIVENCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirineus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
Jocau num. 5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companys.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e desseni: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.

Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI
en Vielha. Tirada: 1000 exemplars.